



RIKSADVOKATEN

Spesialenheten for politisaker
Postboks 93
2301 HAMAR

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

24/3266 - 1 / AMF005

19.12.2024

Atskillelse av involverte polititjenestepersoner etter alvorlige hendelser

Riksadvokaten har, i kjølvannet av den offentlige oppmerksomheten og debatten omkring atskillelse av involverte polititjenestepersoner etter alvorlige hendelser, funnet grunn til å gi nærmere presiseringer om de rettslige forpliktelsene i den sammenheng.

Det følger av påtaleinstruksen § 34-6 annet ledd at selv om det ikke er grunn til mistanke om en straffbar handling, skal etterforskning settes i verk dersom noen dør eller blir alvorlig skadet som følge av politiets eller påtalemyndighetens tjenesteutøvelse, eller noen dør eller blir alvorlig skadet mens de er tatt hånd om av politiet eller påtalemyndigheten. I disse sakene skal politiet straks underrette Spesialenheten om hendelsen, se riksadvokatens rundskriv nr. 3/2006 punkt VI nr. 2.2.

Det er ingen bestemmelser i straffeprosessloven eller påtaleinstruksen som særskilt fastsetter – i forbindelse med Spesialenhetens etterfølgende etterforskning – en uttrykkelig plikt til å holde involverte tjenestepersoner atskilt ved slike alvorlige hendelser. Riksadvokaten har derfor tidligere – i rundskriv nr. 3/2006 punkt VI nr. 4.1 – gitt føringer om at involverte tjenestepersoner i de alvorlige sakene med umiddelbar innsats fra Spesialenheten, skal holdes atskilt inntil de er avhørt av etterforskningsavdelingen. Det understrekes at atskillelsen det her siktes til er en atskillellesplikt. Pliktelementet følger av Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 2 (retten til liv) sammenholdt med artikkel 1, hvoretter medlemsstatene skal sikre enhver person under deres jurisdiksjon de rettigheter og friheter som følger av konvensjonen. Det omfatter krav til at det gjennomføres en effektiv offentlig undersøkelse (etterforskning) i tilfeller der en person dør som følge av blant annet myndighetspersoners maktbruk. Det ligger i dette også et krav om at involverte tjenestepersoner bør (i) atskilles før avhør og (ii) at avhør gjennomføres kort tid etter den aktuelle hendelsen, se bl.a. *Ramsahai m.fl. mot Nederland*, dom av 15. mai 2007, avsnitt 330 og *Mihdi Perincek mot Tyrkia*, dom av 29. mai 2018, avsnitt 72-74.

Etter riksadvokatens syn ligger det innenfor politimesternes alminnelige instruksjonsmyndighet å gi pålegg om atskillelse av involverte tjenestepersoner ved alvorlige hendelser, herunder for å innfri Norges ovennevnte menneskerettslige forpliktelser. Ved et slikt pålegg utløses en tjenestepplikt for den enkelte til å følge påleggets innhold. Dette nyanserer riksadvokatens

tidligere uttalelse om nødvendigheten av frivillighet slik dette kommer til uttrykk i rundskriv nr. 3/2006 punkt VI nr. 4.1 siste avsnitt. I forlengelsen understrekes at atskillelesplikten *ikke* skal anses som et uttrykk for mistenkeliggjøring av de involverte tjenestepersonene. Plikten er kun begrunnet i at det ikke skal finne sted noen form for kommunikasjon mellom de involverte, ettersom mulighet for slik kontakt kan gi inntrykk av en anledning til å tilpasse – bevisst eller ubevisst – forklaringer.

Videre presiseres at atskillelesplikten ikke er ubetinget. Det vil kunne oppstå situasjoner som medfører at plikten til atskillelse må vike for umulighets- eller nødrettstilfeller. Det kan for eksempel være situasjoner der en involvert tjenesteperson må kjøres til legevakt for nødvendig behandling og det derfor ikke blir mulig å holde personene atskilt, eller det kan ta (lang) tid før de involverte tjenestepersonene avløses på grunn av (store) geografiske avstander. Så lenge det aktuelle umulighets- eller nødrettstilfellet gjør seg gjeldende, vil plikten til atskillelse måtte suspenderes. Men til tross for at selve atskillelesplikten er suspendert, må de involverte tjenestepersonene likevel være seg bevisst å ikke ha samtaler seg imellom om den aktuelle hendelsen (saksforholdet).

Atskillelesplikten omhandler kun tjenestepersoner som var involvert i den alvorlige hendelsen, og skal ikke forstås som et krav om generell atskillelse fra arbeidssted eller overfor ikke-involverte kolleger. På bakgrunn av sakens karakter må Spesialenheten foreta en nærmere avgrensning av hvem som skal anses involvert i hendelsen. Videre vil atskillelesplikten som et utgangspunkt opphøre idet Spesialenheten har gjennomført første avhør eller når Spesialenheten selv fritar fra plikten. Dette medfører at personalomsorgstiltak rett etter en alvorlig hendelse som innebærer at de involverte kommer sammen (herunder såkalt defuse), ikke skal gjennomføres *før* avhør av samtlige (atskilte) personer har funnet sted.

Personalleder kan – og bør – derimot fritt ivareta involverte tjenestepersoner innenfor de rettslige rammene som gjelder, se også riksadvokatens rundskriv nr. 3/2006 punkt VI nr. 4.2. Det vises i tillegg til Politidirektoratets HMS-retningslinje for ivaretagelse av medarbeidere etter alvorlige hendelser (Del 6: Ved samtidig etterforskning av Spesialenheten), og de konkrete tiltak som der angis.

Riksadvokaten finner avslutningsvis grunn til å presisere at en forstår det slik at Spesialenheten i den type saker det her er tale om, tilstreber snarlig gjennomføring av nødvendige avhør. En slik praksis bidrar til at atskillelesplikten kan oppheves, og at det kan legges til rette for gode personalomsorgstiltak overfor den enkelte tjenesteperson.

Jørn Sigurd Maurud

Anders Mandal Funnemark
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Agder politidistrikt
Finnmark politidistrikt
Innlandet politidistrikt
Kripos
Møre og Romsdal
politidistrikt
Nordland politidistrikt
Oslo politidistrikt
Politidirektoratet
Sør-Vest politidistrikt
Sør-Øst politidistrikt
Troms politidistrikt
Trøndelag politidistrikt
Utrykningspolitiet
Vest politidistrikt
Øst politidistrikt